

КИЇВСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ІЛЛІ ШУЛЬГИ (1928-1938)**Тарас Самчук*****Kyiv period of Illia Shulga's life and work (1928-1938)******Taras Samchuk***

Research work devoted to the details of the Kyiv period of life and work of Ukrainian painter Illia Shulga. This period covers the years 1928-1938, at this time there were rapid changes in the artistic life of Ukraine, which affected the fate of the artist. Most of his life the painter lived and worked at a distance from active artistic life, only in the late 1920s he managed to move to Kyiv. Despite the noticeable influence of avant-garde in artistic life, Illia Shulga consistently followed a realistic approach to art, it was the influence of his education, obtained at the St. Petersburg Academy of Arts. He successfully worked in various genres (portrait, landscape, genre paintings). During his lifetime, the artist has created about 1,000 works (the Kyiv period accounts for about 170 works), but most of them have not survived to our time. Most of the Shulga's works disappeared during World War II. Today, a little more than 20 of his works are preserved in the museums of Ukraine from the huge creative heritage of the artist. The article introduces a number of documents that shed light on the details of the artist's biography. In particular, the criminal case of Illia Shulga, which recorded a number of details of the last period of the artist's life. The documents of the case shed light on the details of the arrest, the course of the investigation, and the reasons for sentencing the painter. The publication also analyzed the most complete currently known list of Shulga's works, which includes 564 items. This list was compiled in 1941 by the artist's wife, and later this list and a number of other documents related to the life and work of the artist were deposited in the Archive-Museum D. Antonovych of the Ukrainian Free Academy of Sciences in the United States. The appendices contain a list of the artist's works that are currently stored in museums of Ukraine and a link to the list of the artist's works.

Key words: *Illia Shulga, painter, Kyiv, repressions.*

Період 1920-х – початку 30-х років в історії українського мистецтва – це час творчого розквіту, мистецької свободи, продуктивної дискусії та діалогу в культурній сфері. Проте цей період виявився зовсім коротким, йому на зміну прийшов час диктатури у мистецтві з одним правильним стилем і підходом. Цей перехід став трагічною сторінкою в історії творчого життя України, ціла плеяда талановитих митців була затаврована ворогами народу і знищена, інші мусили пристосовуватися до нових умов і бути лише покірними виконавцями державного замовлення. Звично під репресії потрапляли художники-авангардисти, які творили свою революцію у візуальному мистецтві. Та навіть у репресіях радянська система була непослідовною і нелогічною. Всі ці складні процеси вплинули на життя і творчість сотень українських митців. Одним із них був Ілля Максимович Шульга (1878-1938).

Не можна сказати, що ім'я та творчість Іллі Шульги була і є забутими чи замовчуваними. Ще з середини 1950-х років у періодичних виданнях української діаспори у США та Канаді почали з'являтися публікації присвячені митцеві (Левченко 1955, Жук 1956). Перш за все такі статті з'являлися завдяки родині художника, яка намагалася зберегти пам'ять про чоловіка, батька та дідуся і популяризувала його творчість у США (Шульга 1959, Соловій 1969, Завадович 1988). Починаючи з кінця 1960-х років, статті про митця з'являлися навіть у радянських енциклопедіях та довідниках (Бажан 1964, Бажан 1973, Бажан 1985). Проте лише нещодавно подробиці життя і творчості Іллі Шульги опинилися у фокусі уваги українських дослідників. Попервах з'являлися невеликі нариси (Блюміна 2000, с. 351-352, Лящук 2002, Завальнюк 2002), а згодом більш ґрунтовні (Семчишин-Гузнер 2009-2010, Литвинець 2016) та деталізовані публікації (Губочкін 2012, Губочкін 2017, Губочкін 2018).

Попри це, низка архівних документів залишилася поза увагою дослідників і введення їх у науковий обіг, допоможе нам більш повно і точно висвітлити подробиці останнього київського періоду життя художника (1928-1938).

*Іл. 1. Жіночий портрет. 1922
Черкаський обласний художній
музей.*

Так склалося, що значну частину життя Ілля Шульга провів на відстані від центрів активного художнього життя. Лише у 1927 році він вступив до Асоціації червоних художників України (АХЧУ). Представники цього творчого об'єднання надавали перевагу реалістичному живопису, на їхній погляд художники повинні були брати активну участь у соціалістичному будівництві. Мистецтво мало бути зрозумілим «широким масам», а творча оригінальність відходила на другий план. Багато у чому реалістичний живопис пізніх передвижників був орієнтиром для представників АХЧУ.

Творчі позиції товариства були близькими для Іллі Шульги, який мав за плечима класичну художню освіту. Не даремно дружина художника згадувала: "Ілля Максимович був реалістом і підроблятися під конструктивістів не хотів, бо вірив, що конструктивізм зникне, а реалізм знову запанує" (Шульга 1959, с. 271). Саме з кінця 1920-х років картини Шульги почали з'являтися на виставках АХЧУ та всеукраїнських художніх виставках.

Бажання долучитися до активного мистецького життя не покидало митця. Тому в березні 1928 року він разом з родиною переїхав до Києва. Спочатку художнику довелося працювати в різних школах міста. Там Шульга викладав не малювання, а технічне креслення, бо оплата за цей предмет була вищою. Згодом Ілля Максимович викладав креслення на робфаці та у технікумі. Також художник не полишав творчої роботи і паралельно з викладанням продовжував малювати. Зараз відома тільки одна адреса в Києві, де мешкав митець з родиною – вул. Ладо Кацховелі 43 (нині – вул. Олесь Гончара).

Через два роки після переїзду до Києва, у 1930 році, художника вперше заарештували і звинуватили в причетності до української націоналістичної організації. Причиною арешту став колега митця по роботі в Золотоніському педагогічному технікумі Михайло Злобінцев. У 1928 році Злобінцева засудили до трьох років ув'язнення за націоналістичну діяльність і хоча на допитах він не згадував ім'я Шульги, та органи держбезпеки вирішили викликати художника

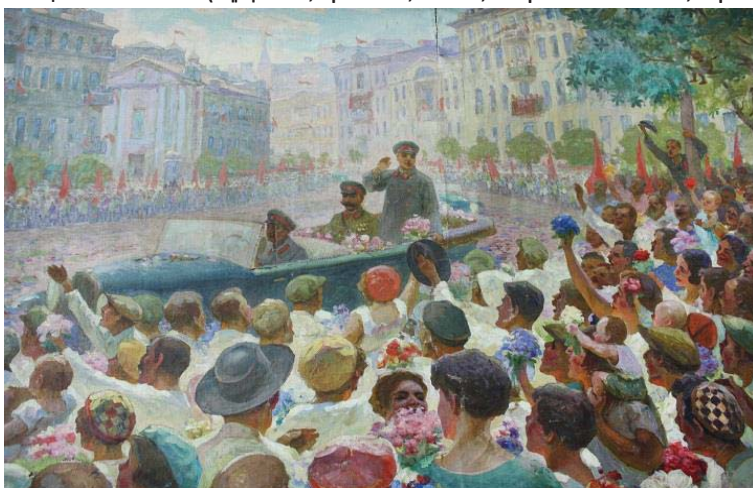
на допит. У підсумку, жодних порушень закону з боку Шульги не виявили і через 27 днів арешту митця відпустили (ЦДАГО, ф. 263, оп.1, спр. 56894 Т.1, арк. 7 зв., 77).

Водночас на початку 1930-х роках почалися зміни у художньому житті України. У навчальних закладах Києва почалася зачистка «формалістів». У квітні 1932 року постановою ЦК ВКП «Про перебудову літературно-художніх організацій» було офіційно означено єдиний шлях для радянського мистецтва – соціалістичний реалізм.

Тоді ж почалася перебудова художньої освіти у Києві. До неї долучився один з найвідоміших представників соцреалізму – Ісак Бродський, до речі так як і Шульга, Бродський навчався у Петербурзькій академії мистецтв у класі Іллі Рєпіна. У 1932 році, коли ректором Київського художнього інституту став Федір Кричевський “в допомогу йому, по путівці Академії художеств из Ленинграда прибыл академик Исаак Израилевич Бродский, автор больших полотен, посвященных образу Ленина, которого он рисовал с натуры” (Григорьев 2010, с. 38). Сам Бродський зазначав, що “значительную роль мне пришлось сыграть в выправлении линии художественного образования в УССР, где долгое время монополия принадлежала “бойчукистам”, сейчас уже разгромленным” (Бродский 1940, с. 104). Головною ідеєю змін було повернення до програми імператорської академії мистецтв і повного домінування реалістичного мистецтва.

Завдяки цим трансформаціям у художній освіті України у 1934 році Іллю Шульгу запросили в Київський художній інститут на посаду доцента. Йому виділили окрему майстерню і дали можливість повноцінно працювати як педагогу і як художнику. Значно пізніше колега митця Ілля Штільман згадував: “В педагогической работе Шульга твердо проводил реалистические принципы, его указания студентам отличались остротой, хорошим профессионализмом и непримиримостью ко всяким левым тенденциям... Наш педагогический коллектив уважал И. М. Шульгу, он был общительным и хорошим товарищем” (ЦДАГО, ф. 263, оп.1, спр. 56894 Т.1, арк. 56 зв.-57).

Вже працюючи в художньому інституті, у 1935 році Ілля Шульга познайомився з Андрієм Хвилею, який у той час виконував обов’язки першого заступника наркома освіти УСРР і мав суттєвий вплив на художнє життя в Україні. Пізніше, на одному з допитів, художник зазначав, що Хвиля виявив свою прихильність до нього після того як дізнався, що Шульга «выходец из старой буржуазной академии и ... по своему убеждению украинский националист» (ЦДАГО, ф. 263, оп.1, спр. 56894 Т.1, арк. 21).

Іл. 2. Парад (Приїзд керівництва). 1936. Фрагмент. Національний художній музей України.

Завдяки Хвилі Шульга отримав декілька добре оплачуваних державних замовлень на картини і можливість виїжджати у творчі відрядження. Одним із таких замовлень була картина про переїзд радянського уряду з Харкова до Києва у 1934 році. Шульга почав роботу над нею у 1936 році. Колега художника Михайло Дмитренко згадував, що Шульга проводив серйозну підготовку до роботи,

обклавшись десятками журналів з портретами партійних лідерів і усміхнених облич робітників і селян, але ніяк не міг завершити роботу.

Художник декілька разів перемальовував постаті партійних керівників на картині, а все через хвилю репресій, яка за лічені дні перетворювала колишніх високопосадовців на ворогів народу (Дмитренко 1956, с.11). Один з варіантів цієї картини сьогодні зберігається в Національному художньому музеї України. Робота й справді виглядає композиційно незавершеною, вочевидь Ілля Шульга не раз замальовував постаті і врешті покинув роботу. Зараз на полотні можна побачити зображення лише трьох радянських високопосадовців: Григорія Петровського, Климента Ворошилова і Семена Будьонного, хоча за початковим задумом там мали ще бути, принаймні, Панас Любченко і Станіслав Косіор (Завадович 1988, с. 25).

У Київському художньому інституті Ілля Шульга викладав трохи більше 3-х років, доки 1 березня 1938 року його не арештували. Початково художника звинуватили у шпигунстві на користь іноземної держави, однак слідчі так і не навели жодних доказів. Згодом Шульгу звинуватили у зв'язках з репресованими ворогами народу Андрієм Хвилею, колишнім ректором художнього інституту Аркадієм Беньковичем та професором інституту Абрамом Черкаським. Хоча ані у справі Хвилі, ані у справі Беньковича чи Черкаського жодної згадки про Шульгу не було.

Ймовірно, що художника арештували через донос. Значно пізніше один зі свідків у справі Шульги при повторному допиті зазначав: «Секретарь киевского обкома партии прямо ориентировал коммунистов на выявление врагов. И прямо требовал подачи официальных заявлений в органы НКВД на лиц, подозрительных во вражеской деятельности... В обстановке всеобщей подозрительности я показал, что Шульга был связан по работе с Беньковичем и Черкаским, их двоих я назвал врагами только потому, что они раньше были арестованы органами НКВД. Сам же я лично ни о какой вражеской работе Беньковича и Черкаского не знал» (ЦДАГО, ф. 263, оп.1, спр. 56894 Т.1, арк. 52 зв.-53).

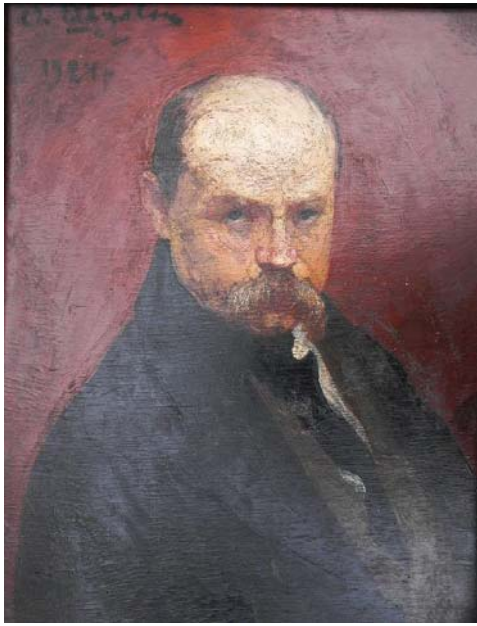
У підсумку, 5 жовтня 1938 року Шульга отримав вирок. За контрреволюційну діяльність художника вислали в Казахстан на 5 років. Вочевидь здоров'я митця було у поганому стані, оскільки 19 грудня 1938 року він помер у місті Петропавловськ у північному Казахстані. Лише через 15 років після його смерті, завдяки запиту від Української радянської енциклопедії, справа митця потрапила на перегляд. 15 липня 1964 року Іллю Шульгу помертньо реабілітували (ЦДАГО, ф. 263, оп.1, спр. 56894 Т.1, арк. 8, 46, 82). Додатково зазначу, що Андрія Хвилю, за знайомство з яким арештувати і ув'язнили художника, реабілітували у вересні 1956 року.

За різними підрахунками творча спадщина Іллі Шульги складає: більше 700 чи понад 1000 творів. Найповніший відомий список картин, етюдів, малюнків, ескізів митця у 1941 році уклала його дружина з допомогою двох музейних працівників. Цей список налічує 564 позиції (Див. перелік за посиланням: https://docs.google.com/document/d/1RsUdSQJOZhrLhHvAishYDG21NqiZ902ZTFE_8aGFc/edit). Згідно переліку, який уклала Лідія Шульга, у київський період художник створив близько 170 робіт і загалом цей час був продуктивним у творчому плані для митця. Серед творів цього періоду можна знайти багато замальовок київських пейзажів чи сцен з життя міста.

Більшість творів із загального списку були втрачені у роки Другої світової війни. Частину робіт (від 60 до 80) вдова художника змогла вивезти до Сполучених Штатів. Проте деякі з них залишилися у Києві. За словами Лідії Шульги: «решту ж робіт занесла я до одного художника-земляка в Києва і там залишила. В нього залишилося й багато інших робіт Шульги...» (Шульга 1959, с. 275).

Зараз відомо, що у березні 1939 року до спецфонду Державного музею українського образотворчого мистецтва у Києві (нині – Національний художній музей України) потрапило 32 роботи Шульги. Причина потрапляння творів до закритого спецфонду проста – вони були

визнані як «роботи художника виявленого ворогом народу» (АФД НХМУ, оп. 1, од. зб. 131, спр. 7/141, арк. 35). Щоправда ще в радянські часи декілька полотен художника вивели зі спецфонду, але до 2010-х років їх жодного разу не демонстрували для широкої публіки.

Іл. 3. Портрет Тараса Шевченка. 1924. Золотоніський краєзнавчий музей.

Нині відомо про невелику кількість робіт митця, які дійшли до наших часів. Так, у фондах Національного художнього музею України зберігається 13 живописних, 2 акварельні та 1 графічна роботи. У Золотоніському краєзнавчому музеї знаходиться 5 творів пензля Іллі Шульги. Ще по одній живописній картині художника мають у своїх колекціях Черкаський обласний художній музей та Національний музей у Львові ім. А. Шептицького (див. Додаток 1). Точно не відомо скільки робіт Шульги зберігається у приватних колекціях та у власності родини художника у США. Принаймні наприкінці 1980-х років, онук Іллі Шульги Олег Завадович, який мешкав у м. Денвер (штат Колорадо) зазначав, що зберігає частину полотен художника (Завадович 1988, с.21). Можна припустити, що загалом збереглося близько сотні робіт митця, але вставлення точного списку вцілілих робіт Іллі Шульги потребує додаткового дослідження.

Додаток 1.

Перелік робіт Іллі Шульги, які зберігаються в музеях України.

Національний художній музей України:

1. Вечорниці. 1936. Полотно (далі – П.), олія (далі – О.). 158x197
2. Портрет дівчини. 1936. Папір, о. 87x62
3. Трактор в колгоспі. 1937. П., о. 94x132 (Аналогічний твір «Перший трактор»)
4. Перший трактор. (Урожай.) П., о. 103x150
5. Портрет поета Миколи Зерова. 1929. П., о. 79x64
6. На буряковому полі. П., о. 71,5x84
7. Бабуся з дітьми. П., о. 63x89
8. У полі. Біля казана. 1924. П., о. 67x100
9. Чоловічий портрет. П., о. 79x62
10. Хата. Папір, о. 44,5x60
11. Пейзаж. 1936. Папір, о. 47x62
12. Портрет Г.І. Петровського. 1935. П., о. 132x99
13. Парад (Приїзд керівництва). 1936. П., о. 145x273
14. Жіночий портрет. 1909. Папір, вугілля. 54,5x37,5
15. Човни із запорожцями. Ескіз. Папір, акварель. 16,5x26,5
16. Човни із запорожцями. Ескіз. Папір, акварель. 22,7x33,3

Національний музеї у Львові ім. А. Шептицького:

1. Дід і бабуся. 1910. П., о. 148x80

Черкаський обласний художній музей:

1. Жіночий портрет. 1922. Дикт, о. 56,5x41,5

Золотоніський краєзнавчий музей:

1. Портрет Захара Мірошніченка. 1920. П., о.
2. Портрет Якилини Мірошніченко. 1920. П., о.
3. Портрет селянина. 1922. П., о.
4. Портрет Тараса Шевченка. 1924. Дикт, о. 53x62
5. Козацька церква у с. Кропивні. П., о.

Список джерел та літератури

- Архів фондової документації Національного художнього музею України (АФД НХМУ), оп. 1, од. зб. 131, spr. 7/141, 36 арк.
- Архів-музей ім. Д. Антоновича Української вільної академії наук у США, ф. 239 (Ілля Шульга), spr. 1, арк. 1-21.
- БАЖАН, М. [гол. ред.], 1964, Українська радянська енциклопедія. Т.16. Київ.
- БАЖАН, М. [гол. ред.], 1973, *Словник художників України*. Київ.
- БАЖАН, М. [гол. ред.], 1985, Українська радянська енциклопедія. Т.12. Київ.
- БЛЮМІНА, І., 2000, Ілля Шульга, *Мистецтвознавство України*, 1, 350-351.
- БРОДСКИЙ, И., 1940, *Мой творческий путь*. Ленинград, Москва.
- ГРИГОРЬЕВ, С., 2010, *Воспоминания: мемуары художника*. Киев.
- ГУБОЧКІН, М., 2012, Творчість народного художника І. М. Шульги як джерело з історії с. Кропивни на Золотоніщині, *Збірник наукових статей*, 6(8), 75-78.
- ГУБОЧКІН, М., 2017, Ікона «Богородиця з немовлям» Кропивнянського народного художника Іллі Максимовича Шульги, *Наукові записки НІЕЗ "Переяслав"*, 11 (13), 45-50.
- ГУБОЧКІН, М., 2018, Доля мистецької спадщини Іллі Максимовича Шульги, *Наукові записки НІЕЗ "Переяслав"*, 14 (16), 217-220.
- ДМИТРЕНКО, М., 1956, В'їзд безголових, *Гомін України*, 34, 11.
- ЖУК, С., 1956, Ілля Шульга, *Шлях перемоги*, 2-3, 5.
- ЗАВАДОВИЧ, О., 1988, Згадка про мистця І. Шульгу, *Нотатки з мистецтва*, 26, 25-26.
- ЗАВАЛЬНЮК, К., 2002, Ілько Шульга: Подільський Репін, *Українська культура*, 8, 39.
- ЛЕВЧЕНКО, С., 1955, Забуті скарби мистецтва, *Свобода*. 1955, 207, 3.
- ЛИТВИНЕЦЬ, Ю. [авт.-упор.], 2016, Спецфонд 1937-1939 років. З колекції НХМУ: каталог. Київ.
- ЛЯЩУК, Т., 2002, На крутозламах часу, *Українська культура*, 1, 20-21.
- СЕМЧИШИН-ГУЗНЕР, О, 2009-1010, Трагічна доля Іллі Шульги та його художньої спадщини, *Мистецтвознавчий автограф*, 4-5, 71-80.
- СОЛОВІЙ, Ю., 1969, Доповіді про мистця Шульгу, *Свобода*, 5.
- Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО), ф. 263, оп. 1, spr. 56894. Т.1, 86 арк.
- ШУЛЬГА, Л., 1959, Ілля Максимович Шульга, *Визвольний шлях*. 1959, 3, 263-275.

References

Akty nadkhodzhennia eksponativ, 1937-1939 [Acts of exhibits' receipt], *Arhiv fondovoi dokumentatsii Natsionalnoho khudozhnioho muzeiu Ukrainy*, op. 1, od. zb. 131, spr. 7/141, 36 ark.

- Archiv-muzei im. D. Antonovycha Ukrainskoi vilnoi akademii nauk u SSHA, f. 239 (Illia Shulha), spr. 1, ark. 1-21.
- BAZHAN, M. (Ed.), 1964, *Ukrainska radianska entsyklopedia*. T. 16. Kyiv. URE.
- BAZHAN, M. (Ed.), 1973, *Slovnnyk khudozhnykiv Ukrainy*. Kyiv. URE.
- BAZHAN, M. (Ed.), 1985, *Ukrainska radianska entsyklopedia*. T. 12. Kyiv. URE.
- BLIUMINA, I., 2000, Illia Shulha. *Mystetstvosnavstvo Ukrainy*, 1, 350-351.
- BRODSKII, I., 1940, *Moi tvorcheskii put* [My creative path]. Leningrad, Moskva.
- DMYTRENKO, M., 1956, *Vizd bezholovych* [Entrance of the headless]. *Homin Ukrainy*, 34, 11.
- GRYGORIIIEV, S., 2010, *Vospominania: memuary khudozhnika* [Reminiscence: memoirs of an artist]. Kyiv.
- HUBOCHKIN, M., 2012, *Tvorchist narodnoho khudozhnyka I. M. Shulhy iak dzherelo z istorii s. Kropyvny na Zolotonishchyni* [Creativity of the peoples' artist I. M. Shulga as a source from the history of village Kropyvna in the Zolotonosha region]. *Zbirnyk naukovykh statei*, 6, 75-78.
- HUBOCHKIN, M., 2017, *Ikona "Bohorodytsia z nemovliam" Kropyvnianskoho narodnoho khydozhnyka Illi Maksymovycha Shulhy* [Icon "The Virgin and Child" by Kropyvna People's Artist Ilya Shulga]. *Naukovi zapysky NIEZ "Pereiaslav"*, 11, 45-50.
- HUBOCHKIN, M., 2018, *Dolia mystetskoï spadshchyny Illi Maksymovycha Shulhy* [The fate of Ilya Maksimovich Shulga's artistic heritage]. *Naukovi zapysky NIEZ "Pereiaslav"*, 14, 217-220.
- LEVCHENKO, T., 1955, *Zabuti skarby mystetstva* [Forgotten treasures of art]. *Svoboda*, 207, 3.
- LIASHCHUK, T., 2002, *Na krutozlamach chasu* [At the break of times]. *Ukrainska kultura*, 1, 20-21.
- LYTVYNETS, Yu. (Ed.), 2016, *Spetsfond 1937-1939 rokiv. Z kolektsii NKHMU: kataloh*. Kyiv. Feniks.
- SEMCHYSHYN-HUZNER, O., 2009-2010, *Trahichna dolia Illi Shulhy ta ioho khydozhnioi spashchyny* [The tragic fate of Illia Shulha and his creative legacy]. *Mystetstvoznachnyi avtohrad*, 4-5, 71-80.
- SHULHA, L., 1959, *Illia Maksymovych Shulha. Vyzvolnyi shliakh*, 3, 263-275.
- SOLOVII, Yu., 1969, *Dopovidi pro mysttsia Shulhu* [Reports about the artist Shulga]. *Svoboda*, 43, 5.
- Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh ob'iednan Ukrainy. Fond. 263. Op. 1. Spr. 56894. T.1. 86 Ark.
- ZAVADOVYCH, O., 1988, *Zhadka pro mysttsia I. Shulhu* [Remembrance of the artist I. Shulha]. *Notatky z mystetstva*, 26, 25-26.
- ZAVALNIUK, K., 2002, *Ilko Shulha: Podilskii Riepin* [Ilko Shulha: Podolian Repin]. *Ukrainska kultura*, 8, 39.
- ZHUK, S., 1956, *Illia Shulha. Shliakh peremohy*, 2-3, 5.

Київський період життя і творчості Іллі Шульги (1928-1938)

У статті висвітлено подробиці київського періоду життя і творчості українського художника Іллі Шульги. Цей період охоплює 1928-1938 роки, саме на цей час припали бурхливі зміни у мистецькому житті України, які вплинули на долю художника. Значну частину життя митець жив і працював на відстані від активного художнього життя, лише наприкінці 1920-х років йому вдалося переїхати до Києва. Не зважаючи на помітний вплив авангардизму у художньому житті, Ілля Шульга послідовно дотримувався реалістичного підходу у творчості, вочевидь давалася взнаки його освіта, здобута в Петербурзькій академії мистецтв. Він успішно працював у різних жанрах (портрет, пейзаж, жанрові картини). Упродовж життя художник створив близько 1000 робіт (на київський період припадає приблизно 170 творів), однак більшість з них не дійшла до наших часів. Основна частина робіт художника зникла під час Другої світової війни. Нині зі значної творчої спадщини художника у музеях України зберігається трохи більше 20

творів Шульги. У статті вводиться до наукового обігу низка документів, які висвітлюють деталі біографії художника. Зокрема, кримінальна справа Іллі Шульги, в якій зафіксована низка подробиць останнього періоду життя митця. Документи справи проливають світло на деталі арешту, перебігу слідства і причини винесення вироку художнику. Також у публікації актуалізується найповніший нині відомий список робіт Іллі Шульги, який включає 564 позиції. Цей перелік у 1941 році уклала дружина митця, а пізніше передала його та низку інших документів, пов'язаних з життям і творчістю митця, на зберігання до Архіву-музею ім. Д. Антоновича Української вільної академії наук у США. У додатках подано список робіт художника, які нині зберігаються у музеях України та посилання на перелік робіт митця.

Ключові слова: Ілля Шульга, художник, Київ, репресії.

Taras Samchuk, independent researcher, Kyiv (Ukraine)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6223-7412>

Тарас Самчук, незалежний дослідник, Київ (Україна)